

ERDŐVIDÉKI HIRLAP

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI, TANÜGYI, KÖZGAZDASÁGI ÉS IPARI HETILAP.
Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési árak:
Egész évre 8 kor., félévre 4 kor., negyedre 2 kor.
Egyes szám ára 16 fill. és kapható:
Baróton Lőrinc Mózes, Nagysajtán Zárug L. terasz.

Főszerkesztő: Dr. Ferenczy Géza.
Felelős szerkesztő: Hoffmann Géza.
Főmunkatárs: Dr. Debrecsy Béla.

Szerkesztőség és kiadóhivatal.
A lap szellemi részét illető mindenféle közlemények, úgyszintén előfizetési és hirdetési díjak is Hoffmann Géza, Kőpecz címre intézendők.

TANULSÁGOK.

II.

Nem ellentétes pártok küzdelme már ez, hanem az ellenkező fizikai és biológiai tulajdonságokkal felruházott egyének érvényesülésének tülekedése. Az ország vállalkozói, ügynökei, pénzkapacitásai, bankalapítói, gründolói, udvari tanácsosai és újdonsült bárói üzleti szellemű kalkulációja s hogy nyomatékot, erőt nyertjenek ezen elkülönülésekben, tehát jelszavakkal, hitsorsosaik ültetésével, rémhírekkel toborozzák a híveket.

De ismerjük az utakat, az eszközöket, amelyeknek segélyével e jeles férfiak egy emberöltőn keresztül a semmiből jutottak a milliókhoz. A szabadelvű kormányok dédelgetett kedvencei voltak, gyárakhoz segítették őket, kiváltságos üzleteket bízta rájuk, amelyeken lehetetlen volt sokat, nagyon sokat nem nyerni; vasutakat építtettek velük, közszállításokban csak ők részesülhettek, ők és egyedül ők voltak a megbízhatók, az életrevalók, a mindent tudók.

Ha más példára nem mutathatnánk, akkor is elegendő lenne a talpa-szállítások példája. Csupán három-négy fabárá részesülhetett a kormány kegyében, akiknek pedig erdejök annyi sem volt, ahol egy rigó fészket rakhatott volna. Ugy szedték össze a faanyagot a valódi erdőbirtokosoktól fillérekért, kegyadományként; s hogy kölcsönösségre menjen a szívesség: a helyi közevetitők a szabadelvűpárt kiszolgált vagy megjutalmazandó potentátjai voltak, akik a tejtölt leszedegethették s alvállalkozókként szerepelhettek. Kockázat nélküli üzletek voltak ezek, amelyek a fővállalkozónak milliókat, az alvállalkozóknak sinecurákat hajtottak és az ország népét leszegényítették, de a mindennapi szükséglet fedezése miatt kényszer-helyzetben, rabszolga-sorsban kötve tartották.

És most e közismert üzletemberek, akiket névleg is számontarthat-

nánk, akik így jutottak el a bárói címekig, — most ezekben és ezekben összeharácsolt vagyonában találjuk a nemzet óhajának, törekvésének, függetlenségének a legnagyobb akadályait és a császárnak a legbiztosabb támaszait. A hírlapok őket szolgálják; fizetett alantasaik a népet a szocializmusba és e szocializmusban az elterelő jelszavakkal indított küzdelmekkel, tüntetésekkel, a nemzet igazi céljaival ellentétes irányzatokba terelik: külföldi összeköttetésekben a közhangulatot ellenünk fordítják és az oly nagy erőfeszítéssel s pénzáldozattal, a nagy elmék szellemi erejével megszerzett becsületes nevünket bemocskolják, a világ csúfjává tesznek.

Elvégre nem olyan vak ez a nemzet, hogy végre is tisztába ne jöjjön azzal, kikből áll a demokraták, a szociológok, a szocialisták, a titkos ligák inzultusokat szóró, nemzetellenes serege. Kuntfi, Jászi, Buchinger, Vázsonyi és mindig csak e nevek, felszaporodva a mérgezett irányú újságok Vészijeivel, előbb-utóbb mégis csak kihívja a közgyűlöletet. S a tömeg, ha vérszemet kap, nem szemelget, de általánosít! Az akció ellenakciót szül. A keresztény népszövetség, a keresztény szocializmus máris válasz ezekre a provokációkra; pedig nagy, végzetes szerencsétlenség erre az országra, ha felekezeti pártok alakulnak, mert itt késhegyig mehetünk és itt sem koalíciót, sem kooperációt, de még megértést sem fogunk tudni teremteni.

*Sem velük, sem utánuk igaz magyar tehát nem mehet. Hamisság, gonoszság minden szavuk, minden jajveszékelésük. Amit ezek mívelnek, az csunya farizeuskodás. Nem egyebek ők, mint a császári hatalom ügynökei, akik hitsorsosaikat a felekezeti elnyomás ügyetlen meséivel rémítgetik, a tömegeket a földosztással izgalomba ejtik, a békétleneket gyöngéik legyezgetésével édesgetik és így készítik elő azt a khaoszt, azt

az egymás közötti meghasonlást, az erők eme megbomlását, amelyben azután a császár rendesináló intézkedése annál sikeresebb, annál biztosabb és — látszatra, a világ előtt — legálisabb legyen.

S nagyon jól számítanak arra is, hogy a császár sem feledkezik meg az ő udvari tanácsosairól, az ő báróiról. Axentye, Hurbán és az új korszakban Kristóffy, Lányi, Fejérváry is a császár kegyét élvezve, üzletileg bizonyosan jobban jártak, mint Battyányi, Damjanich, Vécsey stb. és az új nemzeti küzdelmünkben is bárki, aki a nemzeti jogok küzdelmeiben exponálta magát.

Jól, érezték a hatalmaszt tehát az osztrák császár szokott; a magyar király körül csak küzdelem folyik, négyszáz éves küzdelem és itt aztán csak szegénység, vagyontalanság, szomorúság és gyász a nemzet igaz fiainak a kijáró része. Ezt pedig okos „üzletember“ nem nevezi jó üzletnek.

A tanulság reánk nézve tehát az, hogy végre mi is legyünk okos magyarok s fordítsuk hasznunkra a tapasztaltakat. Ha az elesett üzleti haszon miatt gyöngítik ennyire a nemzetet, ha miattuk meddő és sikertelen minden nemzeti küzdelmünk, — maradjanak tehát együtt, maradjanak kiközösítve akkor is, amikor már ragyog a nap, mosolyog a tavasz és reményteljes munka indult meg mindenfelé.

De van ennek a csúnya, válságos helyzetnek még tárgyi tanulsága is.

1867-ben a nemzet örömujjongva fogadta a kiegyezést és a legkomolyabban vette az alkotmányosságot. Fátyolt borított a múltra és feledni, gyorsan feledni akarta vértanuit, hőseit, nemzetének önfeláldozó fiait, a szabadság bajnokait. Azt hitte, hogy csak akarnia kell és a közösség akkor szűnt meg, mikor a nemzet ebbeli óhaját kifejezi.

Micsoda végzetes illúzió volt ez részünkről!

Halmoztuk a terheket, szolgáltuk a közös ügyeket vér- és pénz-áldozattal; gyűlöletet szítottunk a be nem hódoló és élesen látó honfiak ellen; meggyőződészerűleg védjük a közös dolgokat és mindig a legelszántabb védelmezői kerültek ki a magyarok sorából a kétféjű sasos formáknak.

Most azután tisztán, élesen világított képünk van ebben is. A zavaró párázat eloszlott és mindnyájan látjuk, hogy nincs közös intézményünk sem, — csak osztrák, csak császári. És ki az, aki még ma is lándzsát törne amellett, hogy a törvény betartatott és a kiegyezés szellemében élünk, fejlődünk, hogy a jogaink épek, fenn tartottak és a helyzetünk az ország népének akaratát fejezi ki?

Az önálló bank legkevésbé sem kompromittálná az egységes császárságot Európa népei előtt a leghatározottabb törvény biztosítja ebbeli jogunkat s annyira természetes volna ez a különválás, hogy kérdés sem férhetne hozzá. Ha valakivel valamely üzletre többé társulni nem akarok, akkor sem jogi, sem éthikai törvény nem követelheti, hogy a szerződés leteltével a szerződés mégis újra megkötendő. Ez a személyi szabadság legnagyobb fokú sérelme! Mi sem akarjuk megújítani a közös bankot és mégis muszáj, mégsem szabad másként akarnunk, mint a császárnak és osztrák birodalmának!

Tehát ez is eredmény! Még nem késő a visszatérés!

Bizony tépjük csak le a feledés fátyolait és építsük az oltárokat tovább is buzgón, szorgalmasan vértanúink porladozó csontjai fölött és vegyük tudomásul, hogy nem a múlté, de a jövőké a költő eme versszaka:

„Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, — — —
Vagy jönni fog, ha jönni kell,
A nagyszerű halál,
Hol a temetkezés felett
Egy ország vérben áll.“ H.

VÁDRA — VÉDELEM.

Az »Erdővidéki Hírlap« 41-ik számában „Ajtai“ cikkének egy oly pontja van, amely az eseményeket téves világításba helyezi s a való tény földerítésért helyreigazításra szorul.

Mint baróti lakos, csupán e végből szólok az ügyhöz.

Azt írja u. i. Ajtai: „Attól a peretől kezdve, midőn Barót szűkkeblősége a járásbiróság székhelyét magától ellökte“ — stb. Ezen egy mondatban két súlyos vád foglalhatik: egyik az, hogy szűkkeblű volt, a másik az, hogy a székhelyet ellökte. Egyik is elég, érdeklődés hiányával bélyegezni meg azon időbeli községi képviselőket, a kettő együtt a közügyek iránti közönyt állapítaná meg.

Nemde, Ajtai sem tarthatja jogosnak és megengedhetőnek, hogy ártatlannak vádoltassanak, az utókor által egy hírlapi közleményben a viszonyok alapos ismerete nélkül állított tény miatt elítéltesse?

Azok után az lenne ildomos és várható, hogy ismertetné meg, miből állott Barót szűkkeblősége és mily cselekvéssel lökte el a székhelyet? Nekem olyan cselekvésről vagy mulasztásról, mely e két tény megállapítását maga után vonná, tudomásom nincs.

Lehet, hogy Ajtai hallgatni fog s a gyanúsítás fenmarad; azért megírom, hadd tudja meg mindenki, miként folyt le a járásbirósági székhely áttétele.

Köztudomásu, hogy a kir. járásbiróságok felállításával 1872-ben helyeztett el a biróság Barótra és ebbe osztattak be a bardoczzségi községek. Ez így volt egész az 1878. évig. Ezen időköz alatt ki lett mondva, hogy a birósági székhelyek hozassanak egy helyre a fősolgabiróságokkal s a községek saját vármegyéjük területén működő biróságokhoz osztassanak be. Tervben volt célszerűbb közigazgatást bevezetni és ennek folytán a bardoczzségi községek Oklándra tereltettek.

Megindult ekkor Háromszék vármegyében a közigazgatási székhely meg-

állapításának tárgyalása. Henter Béla akkori fősolgabíró sem maradt tétlen, és minden képzelhetőt elkövetett, nehogy Barót állapíttassék meg székhelyül s neki a kuriából Barótra bérházba kelljen költöznie. A maga eljárásával nem vélte eléggé biztosítottának a honmaradhatást, mivel ha a központi távolságot tekintjük, Barót 6 klm.-rel van távolabb a szélső községtől, mint Nagyajta, — s ezért nagy rokonságát, nővéreit is kérő útra indítá és ezek közreműködése meghozta az eredményt. A vármegye közgyűlése Nagyajtát állapítá meg székhelyül s ezen határozat hozta magával a biróság székhelyének Nagyajtára áttételét.

Ugyebár, az egyéni érdek rendszerint s nagyon sokszor a közérdekkel szemben győzedelmeskedik? Ha okát kutatjuk, megtaláljuk abban, hogy az egyén erősen küzd, fárad, bevégzi, lemond, előlkezd, — míg a köznek ritkán akad igazi bátor szószólója. Ennek nincsen szeme, füle, szíve, vizsgálatot nem ígérhet, nincs szája, — míg az egyén mindezt alkalmazza, bírja.

Aki a biróság áthelyezésének titkaival meg akar ismerkedni, az kérdezze meg Zathuretzky Gyula baróti nagybirtokost, azon időbeli községi és törvényhatósági képviselőt, — ő tudja és megmondhatja, milyen kilincselés volt akkor. Csakis e kilincselés eredményezte azt, hogy székhelyül Nagyajta község lett megállapítva.

Ezek után úgy én, mint e vidék lakossága elvárhatjuk s joggal kérhetjük, hogy ismertesse meg Ajtai velünk, hogy vajjon miből állott Barót szűkkeblősége s mely ténye, cselekvése vagy mulasztása által lökte el magától a birósági székhelyet? Ha az ismertetést elmulasztaná e lapban közreadni, akkor mint való tény fog ismertetni, hogy a viszonyok nem ismerése iratta vele a sujtó vádat Barót képviselői ellen, akik között 42 év óta én is helyet foglalok.

Barót, 1909. november 10.

Mórik Lajos.

AZ ISTENTAGADÓ.

Irta: *Lessing - Bolgár Lajos.*

Newyork keleti oldalán, ott, ahol több mint kétszáz ezer lengyel és orosz-zsidó tengeti nyomoruságos életét, él közöttük egy istentagadó, Schatzkinnek hívják. Egykor tanult, okos ember volt, járatos a talmudban és jámborabb, istenfélőbb, mint bárki más.

Mint a többi zsidó nagyrésze, ő is Oroszországból menekült ide. S egymáshoz kötötte őket az, hogy zsidók voltak.

Nehéz, verejtékes munkából tengette életét a feleségével és gyermekeivel, nyomoruságban, fény és napsugár nélkül.

S eljött az első nyár, az új hazában. Mi az az égő, számumszerű forróság itt a Ghattóban, egy túlszűfolt bérkaszánya egyetlen esőpnyai szobájában összeszorulva — csak az tudhatja, aki már átélte. Egy szellőske sem rebben s éjjel is forróságot lehelnek a falak. S az olvadó aszfalt, az izzadó emberi testek rettenetes, kitarthatatlan büzt árasztanak a levegőben. Apró gyermekek nyöszörögve, tehetetlenül hemperegnek a föl-

dön, a lépcsőkön — és legyek, bogarak lepik el testeiket. S az utcán egyre cseng a mentő-kocsik csengője, a forróságtól összeesett embereket, haldokló gyermekeket tovaszállítva.

Ezuttal különös forrósággal lépett fel a nyár. Schatzkin legkisebb gyermeke — szopós csecsemő — atyja karjai között halt meg. S míg felesége és gyermekei jajveszékelték, Schatzkin a kis holttestet az egyetlen ágyra fektette, feltette imasapkáját s míg arcán végigpergették könnyei, hangosan imádkozott:

— Nagy az én szomorúságom, Izrael ura! Te tudod, mit cselekszel.

A forróság egyre nőtt. A gyermekek egy falatot se tudtak tikkadt szájokba venni.

— Legjobb, ha falura küldi őket. Érti? — mondá a kerületi orvos.

Schatzkin intett a fejével. Igen, érti. Ez éjjel ismét meghalt egy gyermeke. És Schatzkin ismét fennhangon imádkozott:

— Nagy az én szomorúságom, Izrael ura! Te tudod, mit cselekszel.

Egy hét múlva Schatzkinnek nem volt több gyermeke. S szombaton az

imaházban kezeibe rejté arcát és úgy mormolá:

— Nagyon nagy az én szomorúságom, Izrael ura . . .

S a forróság nőttön-nőtt. Az újságok azt irták, ötven év óta nem uralkodott ilyen hőség. A newyorkiak kimenekültek a hegyek közé s a Ghattóban a halál és nyomoruság ütött tanyát.

Schatzkin felesége összeesett.

— A tengeri levegő helyrehozná, — tanácsolta az orvos.

— A tengeri levegő . . . tengeri levegő . . . — mormogta Schatzkin, amint ott ült felesége ágya mellett.

Éjfélkor felsikoltott az agyongyötört asszony:

— Schatzkin! — nyöszörögte, — a baby . . . Áron . . . Eszter! . . . Schatzkin, Isten veled!

A Ghattóban nem sok teketóriát csinálnak a holttestekkel. Schatzkin feleségét másnap eltemették. S ekkor hűvös eső esett.

A következő szombaton történt az imaházban. A rabbi hangja messze esengett:

A POLITIKAI HELYZET.

A válság utolsó heteiben a legkiemelkedőbb mozzanat a koronatanács volt. A király hangoztatta, hogy alkotmányosan óhajtja a válságot megoldani és utalt arra, hogy kívánatosnak tartaná a pártoknak a koalícióban való további együttműködését. A király e kívánalmára újból megkísérlették a pártvezérek, hogy elfogadható alapot teremtsenek a kooperálás számára. Ez a kísérlet azonban ismét kudarcra jutott és a mult esütörtöki minisztertanács után is, amely ezt konstataálta, még mindig azon a holtpontra áll a krízis, amelyen hónapokkal ezelőtt.

A helyzet most is változatlanul kritikus és a kibontakozásban egy lépéssel sem haladtunk előre. A pártok természetesen ezért egymásra hárítják a felelősséget és egymást okolják a megegyezés létre nem jöttéért. És ebben a vitában bajos igazságot szolgáltatni. Mert amíg akadnak emberek és sajtóorganumok, amelyek képesek a megalkuvásra, képesek arra, hogy a nemzet jogaiért küzdők törekvései elé gáncot vessenek, képesek arra, hogy fölfelé kihalmozva, vállalkozzanak a legteljesebb behódolás, a minden aspirációt feladás álláspontjára, csak azért, hogy a hatalmat megkaparintsák és hozzá még verik a mellüket, hogy ők a hazafiak, ők a nemzetboldogítók, ők azok, akik egyedül akarják az ország javát, — addig nagyon nehéz nálunk objektív hangon kritikát mondani a pártok viszályáról és higgadtan érvelni a megalkuvók, a felkinálkozók, a gáncsvetők nagyhangú szólamaival szemben.

A magyar nemzetnek örök átka volt az, hogy fiai soha sem tartottak össze. Minden nemzeti küzdelmünket a visszavonás, a pártoskodás, a széthúzás bénította meg. Most is szomorúan látjuk, hogy ahelyett, hogy a nemzet egy táborba sorakozzék, megint megbontják az egységes tábort és odaszegődnek egyesek az ellenséges párthoz, hogy az ellenséges hadállásokat erősítsék. Pedig nem vívmányokért folyik most a küzdelem, nem jogok kicsikarásáról, nem a császári akarat megtöréséről van szó, hanem egyszerűen egy törvényben biztosított jognak érvényesítéséről, amely még hozzá nem is a függetlenségi pártnak különös programpontja, hanem a 67-es többség iktatta törvénykönyvbe.

De hisz ezek mind régi dolgok, amiket a mostani válság folyamán már számtalanszor elmondottak. — A minisztertanács után, amely újból megállapította, hogy elfogadható alap most sincs a kibontakozásra és egyáltalán ilyen nem is lesz található mindaddig, amíg Bécs nem enged, — pár határozott vonással meg lehet rajzolni a jövő képét. Vagy belemennek Bécsben abba, hogy a nemzet megkezdhesse gazdasági önállóságának kiépítését, vagy megpróbálkoznak alkotmányellenes kísérletekkel. Mert a nemzeti küzdelem ellenségei, bármily nagy aplommal dolgoztak is, még sem tudtak odáig vergődni, hogy komoly tényező legyenek a válság elintézésében, és a megoldás most is két félen áll: a koronán és a függetlenségi párton. Minthogy pedig a függetlenségi párt — mely vezérével együttesen talán még sohasem volt oly egységes, mint

épp ezekben a legkritikusabb napokban — szilárdan megáll követelése mellett: így nincs más hátra, ha alkotmányos megoldást keresnek, mint az, hogy a korona engedjen.

A mai helyzetben az érvek és ötletek tárháza teljesen ki van már merítve. A válságban a legkülönbözőbb politikai faktorok, árnyalatok már számtalanszor elmondották érveiket, megvívák az ellenkező vélemények várát és nagyon bajos dolog most már valami újat mondani. A nemzet véleménye is kialakult régen. A debreczeni függetlenségi nagygyűlés impozáns méretekben demonstrálta, hogy az egész magyarság a függetlenségi párt mellett áll teljes lelkesedéssel és megnyugtatót mindenkit, hogy itt alkotmányellenes kísérletezésekkel, házfelosztatásokkal vagy másféle erőszakos eszközökkel mitsem fognak elérni. Debreczenben igazán a nemzet szava, akarata hangzott el, komoly higgadsággal, méltósággal, öntudatossággal. S aki ott volt, aki látta, hallotta azt a lobogó lelkesedést, amelylyel egész északkeleti Magyarország népe fölemelte szavát az önálló bank mellett: az igazán csak szánalommal fogadhatja azt a vergődést, melylyel némely 67-esek a függetlenségi párt elszánt hatalmas küzdelmét lekicsinyelni akarják.

Most vasárnap pedig Makón volt ismét ünnepnapja a politikának. Itt újból összesereglett az Alföld magyarsága, hogy állást foglaljon az önálló bank mellett. A makói gyűlés után aztán már csakugyan rohamos gyorsaságban fognak következni rendre a válság végső fázisai és a legközelebbi hetek meghozzák a vá-

— Áldassék az Isten a magasságban! Áldassék Izrael Ura, az igazságos Isten . . .

— Hahaha! — vad, harsogó kacaj hangzott fel a templom háttéréből.

Az ájtatosságukban megzavart hívők ijedten fordultak hátra s egy fehér arcú, sovány, görnyedt alakot láttak, a kinek egész testét rázta a göresös kacagás.

— Ki merészeli megzavarni ájtatosságunkat? — mennydörögte a rabbi. — Nem fél az Istentől, az istentelen!

Kevesen ismertek reá Schatzkinra.

— Nem! — hörögte. — Nem félek az Istentől.

Rémület moraja futott végig a hívők között.

De Schatzkin hangja túlkialtá a morajt!

— Schatzkin vagyok. Nem ismertek Schatzkinra? Egy hét előtt még én is itt voltam!

A rabbi érteni kezdé a dolgot.

— Szegény testvér! — mondá meghatva. — Az Isten erősen meglátogatott.

— Hazudsz! — ordítá Schatzkin. — Ne beszélj nekem Istenről! Nem hiszek

benne! Megölte a kicsi fiamat s én így imádkoztam: »Te tudod, mit cselekszel!« Megölte sorra többi gyerekeimet, és én csak ezt zokogtam: »Te tudod, mit cselekszel!« És megölte a feleségemet . . . drága, szeretett hitvesemet, életem osztályosát . . . A karjaim között ölte meg . . . És aztán megeredt az eső, a jó hüvös eső. Miért? Miért tette ezt? Miért higyjek benne?

És az imakönyvet lecsapta a földre és lábbal tiporta azt.

Egy forró, sötét műhelyben dolgozott évekig egy furesa kis öreg. Soh'sem beszélt, de egyre furesán mosolygott. Téli időben a többi munkás tréfálkozott egymással, de a tikkasztó nyárban elcsendesedtek. Ám a kis öreg, télen és nyáron, mindig egyformán mosolyog. Ha valaki megszólította, kezével legyintett:

— Hallgass. Ne zavarj! Dolgoznom kell, hogy a feleségemet tengerre küldhessem!

S ha idegen téved a Ghettóba s kérdi: ki ez a szegény bolond? a legkisebb gyermek is kész a válaszszal:

— Ez Schatzkin, az istentagadó!

NEM MINDEN A VAGYON!

Régi és elcsépelet közmondások néha mint a mesebeli fönix-madár újra élednek s kikelve hamvaikból, messze bevilágítanak az élet sötét utvesztőibe.

Nem egyszer hallhatjuk azt, hogy: »a pénz nem minden, — de sok.« De legéklatánsabb, szembetűnőbb példáját e régi közmondásnak senki sem szolgáltathatta jobban a multban, mint az a most mult nyáron történt öngyilkosság, midőn a pénzvilág legismertebb uralkodójának, báró Rothschild Albertnek a fia lett öngyilkos.

Oh, hányan vannak, kik életük egy-egy válságos percében vágyva ne gondoltak volna arra a mérhetetlen boldogságra, amit a pénz nyújthat, vagy ha ő a pénzkirály fia lehetne.

— Ha én Rotschild lehetnék — hangzik fel a vágyók kebléből. S ime, a Rothschild 21 éves fia boldogtalanságában megölte magát. Elhajítja az életet magától, mint az az ágrólszakadt koldus, ki már semerre sem lát kiutat az életből, akinek már semmiféle reménynek még csak halvány sugára sem int a

aszt arra a sokat hangoztatott, nyomasztó kérdésre: mi lesz ennek a válságnak a vége s vajjon hová fog ez vezetni?

Az utolsó szó a nemzeté lesz. A döntést a nemzet fogja kimondani. S a „fogadj Isten“ olyan lesz, mint az „adjon Isten“. Ha csakugyan alkotmányellenes fegyvereket szegeznének nekünk, a nemzet meg fogja találni rá a kellő fegyvereket, a méltó választ. De ha a másik eshetőség következik be, akkor a nemzet riadó örömjongása fogja kísélni a függetlenségi pártot, amikor elveit a megvalósításra viszi és kezébe veszi az ország kormányzását.

M. T.

AZ IGAZSÁGÜGYI PALOTÁHOZ.

Bardocz-fiuszék, 1909. nov. 1.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Becses lapjának, az „Erdővidéki Hirlap“-nak 41-ik számában „Az igazságügyi palota Nagyajtán“ cím alatt *Ajtai* aláírással egy cikk jelent meg, amely tartalmánál fogva minket is, *bardoczszékieket* érdekel. Nevezett cikk rólunk is megemlékszik, azért legyen szabad pár szóval hozzászólanom. — Távol legyen tőlem, hogy bárkinek személyét sérteni akarnám.

Bocsásson meg cikkirő *Ajtai* úr, de tévedni méltóztatik, amikor azt állítja, hogy a baróti érdekcsoport nem lehet biztos abban, hogy a régi *Bardoczszék* kilenc községe akarja-e Erdővidék egyesítését Barót központtal? Ezt a kérdést fel lehet vetni Nagyajtáról, mert annyira távol fekszik tőlünk és a természetes erdővidéki központtól, hogy onnan nem láthatják, hogy itt mit csinálunk és éppen nem tudhatják, hogy mit akarunk. Annál is inkább, mert csak felületesen állítanak olyat, amit ők maguk, az állítók se hisznek el.

Dehogy nem akarjuk mi, hogy a mit az Isten egygyé teremtett, de az emberiség nem törődömsége miatt, a sokat emlegetett tradíció hangoztatása mellett elosztódott, ez a szép Erdővidék politikailag egyesíttessék. Ez minden vágyunk, sőt jogunk is van hozzá, hogy követeljük.

Egyszerű falusi következtetéssel ragaszkodunk ahhoz, mert a múltban e kilenc községnek *Bardocz-fiuszék* névalatt különálló önkormányzási joga volt, saját alkirálybirája alatt. A közelmúltban, a 70-es évek elején, *Bardocz* székhelylyel külön dullóságot — szolgabiróságot — képezett. Miért kellene éppen nekünk szenvedni tovább a járási székhely távolléte miatt? Méltán követeljük, hogy elvett jogainkat adják vissza nekünk, vagy pedig egyesítsenek a szomszédos, szintén szerencsétlen beosztású régi *Miklósvár-fiuszék* községeivel. Az első kívánságunk igen sok volna, az utóbbihoz szorosán ragaszkodunk.

Hogy melyik megyéhez csatoltasunk, azt mi nem kötjük ki. Nekünk a mostani beosztás ellen is csak a távolság miatt van és lesz kifogásunk. Innen ugy *Székelyudvarhely*, mint *Kézdivásárhely* nehezen érhető el. Nekünk szolgabirói, járásbirói, telekkönyvi, adóhivatali új székhelyre van szükségünk s erre az új beosztással *Barót* a legalkalmasabb hely lenne, mint a természettől megalkotott központ. A mostani beosztásunk mellett inkább inkább kárt szenvedünk vagyunkban, hagyjuk elveszni igazságunkat, csak ne kelljen sok időt eltölteni otthonunktól távol.

Igaza van cikkirő urnak abban, hogy mi külön nem kérelmezünk, nem deputációzunk. Mi ehelyett folytatjuk gazdaságunkat, iparunkat és kereskedelmünket, hogy legyen adóalap, amiből fizethesse az állam a leendő tisztviselőnk, hogy ne kelljen az új nemzeti bankra tátni a szájunkat, amint a t. cikkirő úr humorizálja.

És ha tán cikkirő úr kimozdulna hazulról és meglátná a felvidék (azaz a mi vidékünk) forgalmát *Barót* központtal; ha látná a szeme előtt elhott

hizott marhákat, amint vasutra adják, a sok kocsirakomány buzát, zabot, rozsot, lóhere és egyéb magvakat, szeszt, a nagymértékben szállított erdővidéki turót, sajtót, bárányt, hozzá az ágostonfalvi faraktárakat, és nem sajnálná meggyőződést szerezni arról, hogy ezt mind a politikailag szétdarabolt, szerencsétlen beosztású Erdővidék, *Barót* központtal, állította és állítja elő, — akkor nem tartaná üdvös dolognak irni e vidék egyesítése ellen, hanem — bizva cikkirő úr közgazdasági érzékében, amiben kételkedni nincs is jogom — beismerné, hogy e vidék máris egyesítve van. Ide kell közigazgatási székhely, hogy ekkora forgalom könnyen lebonyolítottassék. Ide kell igazságszolgáltatás, hogy a felmerülő jogi kérdéseket elbirálja. Ide kell adóhivatal, hogy a meglévő adóalanyok után az adót behajtsa, mert megérdemli ez a nép, hogy mindezeket kezűgyben, közel és könnyen kapja. Nagy haladást fejtett ki e nép eltagoltságában is a közgazdaság terén.

S ha eljönne cikkirő úr *Bardoczszékbe* és a községeket sorra járná, akkor meglátná a nép óhaját és akaratát az egyesítés dolgában. Nincs a kilenc községben 10 értelmes ember, aki kívánná a *Rikán* való kijárását. Ezek is csak azért kedvelik, mert nekik a *kijárás* fizet.

Hogy mit hoz a jövő, azt nem tudjuk, de biztosak vagyunk benne, hogy ami az idő méhében van, előbb vagy később a világra jön. A mi járásunkban mi — a kilenc község — számot nem teszünk, nem tehetünk, a járás nagy kiterjedése miatt. Tisztviselők, képviselők választására döntőleg be nem folyhatunk. Tehát várunk kell. Egyesítési tervünknek képviselőnk és számottevő tisztviselőnk megnyertük. Ezek legalább nem ellenségeink. A baróti érdekeltségnek pedig a gyakorlat tán meg hozza az esztét, képviselőválasztáskor olyanra adja szavazatát, aki az ő részére járja ki az igazságügyi palotát, nem pedig a máséra.

Istenben vetett bizalommal várjuk

távolból s akinek az egyedüli menekvést a gyávaság, az étellel való megküzdésről lemondása nyújt.

A *Rothschild* fia megvált az élettől, mert szive hevesebben dobogott valakiért, aki nem lehetett az övé. Nem lehetett az övé mérhetetlen gazdagsága dacára, annak ellenére, hogy a mai reális világban minden megvásárolhatónak látszik s annak dacára, hogy a *Rothschildok* minden földi dolgot megvehetnének, — legalább a köztudat szerint.

Rothschild nem tudta megvenni a boldogságát. S mert nem tudta elérni azt, amit a Teremtő sokszor a legutolsó zsákhordónak is juttat, elhajította magától életét, ezt a minden fényességgel, minden kényelemmel s látszólagos boldogsággal felruházott életet, mint egy értéktelen, fületlen gombot.

S ebben — noha a családra nézve mérhetetlen fájdalmat hozott a gyász eset, amelyen mindnyájunknak sajnálkozunk kell, — mégis az egész emberiségre bizonyos jóleső megelégedést találunk. Mert látjuk, hogy ha az élet a javakat igazságtalanul is osztja el az egyes emberek között, az igazi boldog-

ságból, avagy boldogtalanságból egyaránt mindenkinek kiadja a porcióját.

Nem minden a vagyon. S ez megnyugvást szerezhet sok-sok, az élet küzdelmeiben elfáradt embertársunknak. Ha sok az előny, sok könnyebbség rejlik a vagyon, a pénz mindent kiegyenlítő hatalmában, mégis a romantizmus létét igazoló momentum, hogy vannak még olyan dolgok is a földkerekségén, melyeket a legszegényebb ember igen, egy *Rothschild* azonban nem tud megszerezni. S ezek a dolgok oly nagy jelentőségűek, hogy miatta egy mérhetetlen vagyonnal, ifjúsággal, egészséggel megáldott *Rothschildnak* meg kellett válnia az élettől.

Ti szegény emberek, kik oly nagy számmal vagytok elszórva a földkerekségén, ti vagyontalanok, ti minden gonddal, nélkülözéssel küzködök, vajjon ezután is úgy vágyódtok a *Rothschildok* nagy vagyona után?! Vajjon most is hajlandók vagytok-e cserélni azzal a boldogtalan apával, kinek szeretett gyermekének hulláját kellett látnia, miután ez önkézevel vetett véget boldogtalan életének? Avagy cserélnétek-e azzal az ifju-

val, ki hosszú, kínos tépelődések után önkézevel oltotta ki életét!?

Nem cserélnétek! Nem cserélnétek már csak azért sem, mert mi mindannyian boldogság után vágyódnak, mert ez az egyetlen dolog, amiért érdemes élni.

Ne kívánjuk soha a mások boldogságát, mert nem tudhatjuk, hogy a fényes külső, a csillogó pompa, minő fájdalmat, kínt és gyöttrődést takar. (f. é.)

EMLEKEZÉS.

Minden szavam egy-egy imádság volt,
Minden szavam egy könyörgő sóhaj,
Minden érzés bennem érte lángolt,
Érte gyuladt bennem minden óhaj.

A hűséget nem is én fogadtam,
Ő volt, ki azt szentül esküdözte.
S hogy hűséges mégis én maradtam,
Lelkemet ő tépte, zúzta össze.

Jobb is annak, ki a nőt e földön
Lepkemódra tudja csak szeretni;
Mert a nő, mig nincs hol lelket öljön,
Hűséget csak addig tud hitetni . . .

Somlyó Sándor.

jogos kívánságunk beteljesedését, de nem összedugott kézzel. Addig is elgondolkozunk e sokatmondó példabeszéden: „Ló pusztul, hám ürül s mindenkire sor kerül“ . . .

Megköszönve Szerkesztő úrnak szíveségét e pár sorom közléseért, vagyok teljes tisztelettel — lekötözött híve:

Egy bardoczszeiki.

ÖT ÉV UTÁN.

(Vége.)

Ezen üdvös intézménnyel egy fedél alatt van elhelyezve a hitel, a fogyasztási és az értékesítő szövetkezet is. Ezeknek kedvező üzlet-eredményeit s a nép anyagi helyzetének javítására gyakorolt áldásos hatását, a szövetkezetek élén álló székely gazda elnökök ismertették meg a kirándulókkal.

Innen a székely kirendeltség támogatásával létesült minta trágyatelep és betonpadozatu istálló megtekintésére mentünk. Az okszerű trágyakezelés mikéntjét és célját a kirendeltségi megbízott ismertette meg a publikummal. Dorner kezdeményezése folytán, ma már több mint 18 községben létesült beton trágyatelep és helyes berendezésű istálló. Akinek alkalma volt látni, hogy milyen sorsban részesül a kiscgazda trágyaleve és trágyája s aki tudja, hogy mit jelent a jó trágya a mezőgazdasági termelésnél s a talajerő fentartásánál, az mérlegelni fogja azt a horderőt is, amelyet ezen minta trágyatelepek utánzása, az átlagtermések fokozásánál gyakorolni fog.

A köztetszésben részesült praktikus trágyateleptől a most létesült „Siménfalvi takarmánycsarnok“-ba vezettük a kiránduló csapatot. Ez az intézmény, mint ilyen, egyedüli az egész országban. Létesítésének ideája a múlt évi barczasági kiránduláson támadt. Gyors megvalósulása a Dorner érdeme. A szászok között láttuk, hogy a legutolsó kiscgazda is felszeckázza fásasztó kézi hajtással is a napi takarmányt, miáltal sok takarmányt ment meg az elpocsékolástól. A székely gazdák több száz szeckavágót kaptak állami kedvezménynyel, de igen kevesen használják, mert izzadsággal jár a munkája.

Motorerőre berendezett közös községi takarmánykamrák felállításával véljük elérni a takarmányok megfelelő előkészítésének megkedveltetését és az ezzel járó óriási takarmány-megtakarítást, ami ilyen takarmányszűk években nem utolsó dolog. A falu közepére épített takarmánycsarnok négy lóerejű benzomotorral, továbbá: szártépő-, szeckavágó-, daráló- és répavágó-géppel van felszerelve.

A kiscgazda 1—2 szekéren odaviszi szálas takarmányát, pár óra alatt felaprítja, összekeveri, szekérra rakja, haza viszi és van 2—3 hétre való előkészített takarmánya, melyet az állat könnyebben megrág, amelyből az állat semmit sem pocskol el s amelyet az állat ízletesebben és jobb étvágygyal fogyaszt. A esinos és jó beosztású, tágas alkotásra az állam tekintélyes összeget adott, de a felmerült költségek nagy részét s az anyagszállítási közmunkát a község áldozatkész lakossága hozta össze. Az in-

tézmény célját, rendeltetését, előnyeit és létesülésének történetét, az üzemmunka befejezése után, Dorner intéző magyarázta meg a gazdáknak.

A kapcsolatos állatkiállítás és Siménfalva állattenyésztési eredményeit, e sorok írója ismertette meg a kirándulókkal; a nagyszámban felhajtott szimenthali és magyar fajta borjas tehenek és növendék állatok megnyerték a székely gazdák tetszését. Több állatot a kirendeltség által adományozott hidmérlegesen lemértünk, hogy a gazdák tájékozva legyenek egy-egy állat súlyáról s a mérlegelés előnyeiről.

A szomszédos társközségbe Szent-Miklósra is átrándultunk. Az eddig állandó vízhiánnyal küzdő falu a kirendeltség hozzájárulásával vízvezetékot létesített. Egy kilométer távolságról, az erdő széléről jön be a víz a falu különböző helyein felállított csurgókba, illetve marhaitatókba. Itt Göncz Károly lelkész tartott előadást a közhasznú vízmű jelentőségéről és létesülésének történetéről.

Innen az állami feljavítás alatt álló siménfalvi közlegelőre szekereltünk, ahol e sorok írója tartott előadást a legelők fontosságáról és azoknak ápolásáról, gondozásáról. — Ismertette az állami legelőfeljavítási akció célját és már is látható eredményeit. Felhívta a gazdák figyelmét a siménfalvi legelőn eszközölt műtrágyázási — kossarazási — szántási és fűmagvetési munkálatokra, a vizmosásos gátkötési és parterősítési munkálatokra s a legelőn létesített minta-gyümölcsösre, ahol 1000 drb. dió csemete van kiültetve és megfelelő gondozásban részesítve.

Kirándulásunk utolsó tárgya az Elekes Dénes gazdaköri elnök minta. gazdaságában megejtett e keverseny volt. Bemutatásra került 3 féle fajta hegyi váltóeke. A kiscgazdák között általános tetszést keltett a Dorner-féle hegyi váltó-ekék kifogástalan munkája, amelyről egy külön tanulmányban fogunk legközelebről megemlékezni. Az eke bemutatás alatt az okszerű helyes talajművelésről, a jó talajművelési eszközök fontosságáról, előnyeiről, munkaminőségéről, csekélységem tartott magyarázatot, mely funkcióval azután, a gazdaközönség állandó érdeklődésével és elismerésével kísért tanulmányos kirándulás befejezést is nyert.

Délután 3 óra volt, amikor a faluba visszatérve, közös ebédhez ültünk. Dorner intéző ragadta meg az első alkalmat, hogy visszapillantást tartva az udvarhelymegyei kirendeltségi akció 5 éves történetére, hálával emlékezzék meg azon munkaársakról és falu-vezetőkről, akik az ő munka-programjának megvalósításánál odaadó támogató és hűséges harcosai voltak. Konstatálja, hogy amit elért, az csak úgy történhetett meg, hogy Udvarhelymegye becsületes és a haladás útjára tört szorgalmas népe megértette őt s követte tanácsait. Könyes szemekkel, mélyen meghatva köszöntötte a kiscgazdákat, akiknek az érdekében nem szünt meg dolgozni soha! Igéri, hogy a jóakaratot s a jó emlékeket megtartja azután is, amikor eltávozik eddigi működése színteréről.

Gálfy Kálmán főszolgabíró, Péter Sándor lelkész, Elekes Dénes ügyvéd igen tartalmas köszöntőkben hódoltak a nap hőseinek, Dorner Bélának, az ud-

varhelymegyei székely akció sokat alkotott szerencéskezű vezérének. E sorok írója, kiterjeszkedve a Siménfalván létesült népjóléti intézményekre és azok közgazdasági jelentőségére, a község törekvő lakosságára, üritett poharat. Óriási lelkesedést keltett Göncz Károly lelkész felszólalása, melyben köztudomásra hozta, hogy Siménfalva község képviselője legutóbbi gyűlésén egyhangulag elhatározta, hogy a most létesült takarmány-csarnoktól egészen a fedeles hidig vezető utat, amely eddig Malom-utca elnevezéssel birt, a mai nevezetes naptól kezdve, Dorner Béla-utcának keresztelte. A hálás lakosság így akarja nevét időtlen-időig megörökíteni annak a férfiúnak, aki érdekében oly sokat tett — fáradozott és alkotott.

Dorner Béla büszke és boldog lehet, mert a kirándulás nevezetes napján tapasztalhatta, hogy az a nép, amelynek az érdekében 5 évig dolgozott — szeretettel — hódolattal és hálás elismeréssel viseltetik személye iránt még akkor is, amikor már nem várhat tőle anyagi támogatást. Nyugodt lelkiismerettel távozhathat, mert a siménfalvi összejövetel is egy újabb és erősebb bizonyítéka Udvarhelymegye gazdasági haladásának — fejlődésének s közgazdasági életünk megújulásának!

Darányi minisztert s az erdélyrészi kirendeltség vezetőjét, dr. Koós Mihályt megleghangu táviratban köszöntöttük.

Czirmes Bálint.

ÁLLATDIJAZÁSOK.

A földművelésügyi miniszter jóvoltából a vármegyében négy helyt is állatdíjazást rendez *Benkő Pál* miniszteri kirendeltségi megbízott. A díjazások idejét, összeállítását most tették közzé. A földművelésügyi miniszter nyújtotta — mint említettük — az állattenyésztés fejlesztése és a szövetkezeti élet élénkítése céljából az anyagi támogatást, hogy a gazdaszövetségekben ez évben is állatdíjazásokat tartsanak.

Ezen állatdíjazásokat a vármegye gazdabizottsága, kézdivásárhelyi gazdasági egylet és az illetékes gazdasági felügyelőséggel történt megállapodás szerint a következő gazdaszövetségekben tartják meg:

Kézdimartonfalván november 13-án délelőtt 9 órakor.

Ozsdolán november 14-én délelőtt 9 órakor.

Sepsiszentgyörgyön november 23-án délelőtt 9 órakor

Nagyajtán november 24-én délelőtt 9 órakor.

A kézdimartonfalvit és ozsdolait a kézdivásárhelyi gazdasági egylet készíti elő; a sepsiszentgyörgyit és nagyajtait az illetékes gazdaköri elnökség.

E díjazásokon csak azon községbeli gazdaszövetségi tagok vehetnek részt állataikkal, ahol a díjazást tartják.

Díjazásra elővezethetők: pirostarka és fehér borjas tehenek, bő tejelő képességű tehenek, üszök és 1 éves borjak; rendkívül szép tenyészsertések és igen szép egyforma juhok, (ez utóbbiból ötnél kevesebb nem hozható díjazásra), továbbá kiválóan szép orpington, plymouth tyukok, emdeni ludak, pekkingi kacskák. Más, gazdaságilag kisebb fon-

tosságu állatok, továbbá, lovak nem díjaztatnak.

A díjak következők: I. díj 100 korona, mely csak a legjobb fejőstehénnel nyerhető el, mely három napon át legalább 40 liter tejet ad és más tekintetben is megfelelő. II. díj 50 korona, melyet borjastehének, igen szép üszök után adnak ki. III. díj 20 korona, mely borjastehének, fejőstehének, üszök, rendkívül szép kocák után nyerhető el. IV. díj 10 korona, mely borjak, sertések és baromfiak után jár.

Hogy a részrehajlásnak még a gondolata is kizárassék, a bíráló bizottságban a községből senki részt nem vehet és az állatot nem a tulajdonos, hanem a gazdakör állítja elő, számmal jelölve s ha a tulajdonos a díjak megállapítása előtt elárulja magát, díjat nem kap, ha másképpen érdemelne is.

Tejelő-versenyre a tehenet a díjazás előtt öt nappal be kell jelenteni a gazdaköri elnöknek, ki megállapítja a helyet, időt, mikor a tehen próbafejését három bizalmi egyén előtt megejtik. A három napi hat fejés eredménye dönti el, hogy melyik tehen gazdája nyeri el a díjat.

A díjazás eredményeit a gazdakör jegyzőkönyvében megörökítik. Ez alkalommal gazdasági előadást is tartanak az állattenyésztéssel kapcsolatos valamely tárgyból, valamint a Székely Gazdakör Szövetkezete néhány érdekesebb új gazdasági gépet fog bemutatni.

ERDŐVIDÉK EGYESÍTÉSÉHEZ.

Olasztelek, 1909. nov. 2.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Az „Erdővidéki Hírlap“ 41. számában „Igazságügyi palota Nagyajtán“ címmel egy közlemény jelent meg *Ajtai* aláírással.

Ezen közleményben félre nem magyarázható vádként hangzik el, hogy Barót községe annak idejében a járási székhely kérdését magától elhajtotta; vádként hangzik nevezett közleményben az is, hogy a volt baróczi községek a maguk részéről a Baróton létesítendő központosításért egyszer se menesztettek deputációt, s hogy végül midőn Homoród-Oklándon igazságügyi palotát építettek, egyetlen tiltakozó szóval sem jeleztük azt, hogy ez érdekeinket sérti. Szóval a közleménynek minden sorából az tűnik ki, hogy hiábavaló minden kérés, deputáció és panasz, mert azt meg nem hallgatják s nyugodjunk hát bele kényszerhelyzetünkbe és vegyük le a napirendről az egész egyesítési ügyet.

Engedje meg a tek. Szerkesztő úr, hogy én is, mint igénytelen, tudatlan falusi ember, ezen fölvetett kérdéshez hozzászólhassak s egyuttal kérem soraimnak becses lapjában helyet adni s az általunk barócziak által annyira óhajtott Erdővidék egyesítése kérdésében szerény felfogásom szerinti hozzászólást megengedni.

Legelsőbbben is kijelentem az összes baróczi községek nevében, hogy mi elodázhatatlan vitális érdekeinkért a fentjelzett közleménnyel szemben is nem szününk meg Barót központnak járási székhelylyé tételéért küzdeni, még akkor sem, ha Nagyajtán nemcsak

igazságügyi palotát, hanem új ország-házat csinálnának is, nem pedig azért, mert ez nekünk természetes, jogos és az egész világ előtt elismerhető követelésünk.

Nem állja meg tehát a kritikát velünk szemben a közlemény, mert mi sohasem voltunk hűtlenek Baróth központtá emelése iránt s minden alkalommal ezért sikraszálltunk.

Nem gyengíti álláspontunkat az sem, hogy Oklándon a mi megkérdezésünk nélkül vagy tiltakozó szavunk ellenére új és több ezer koronára menő igazságügyi palotát emeltek.

Mert midőn egy eszme világszerűvé válik, könnyebb az egész világot megsemmisíteni, mint amaz eszmét a világból kiirtani. Barót központ pedig a barócziaknak az egész világ központja s nekünk ez az eszme világszerűvé vált és így azt kiirtani nem lehet.

Dr. Debreczy Béla tisztelt barátom Erdővidék memorandumában reámutatott azon okokra, melyek magyar állami szempontból meggyőzhetik a magyar belügyi kormányt küzdelmünk jogos, igazságos és méltánylást érdemlő komoly voltáról, azt tehát fejtegetnem teljesen fölösleges.

Visszatérve az oklándi új palotára, az semmit sem változtat helyzetünkön, mert ama hiány, mely a baróczi község levágása által Udvarhelymegyét éri, a közhalmi járás szász községeiből kipótolható s így nemzeti miszsiót tölt be ezáltal.

Vármegyénk vezetősége pedig nem ellensége a központosításnak s nem kívánja a minden áron való Oklándhoz tartozást, csakis vármegyeileg való oda tartozásunk vagy nem tartozásunk kérdése talál némelyeknél csekély ellenvéleményre.

Vegyék tehát tudomásul mindazok, akik Nagyajta mellett agítálnak, hogy mi erősen el vagyunk határozva személyes deputációt vinni ismétlenül a nagyméltóságú belügyi- és igazságügyi m. kir. miniszterekhez s megelőzőleg előterjesztéssel adunk jelt újabb fellépésünkről, amelyben meg fogjuk győzni ő excellenciájukat arról, hogy az ujonnan tervezett igazságügyi palota nem Nagyajtán, hanem Baróton volna felépítendő (nézetem szerint építeni sem kell, mert az Baróton készen van), s erősen hiszem, hogy ha a mostani politikai válság úgy oldatik meg, hogy az új kormányban gróf Andrassy Gyula ő nagyméltósága mint belügyminiszter megmarad, igazságos kérésünknek helyet adand.

Felhivom tehát jelen soraimmal mindazon férfiakat, akik Erdővidék egyesítésének barátai és mindazokat, akik ez ügynek vezetői, hogy a lehető legrövidebb idő alatt hívjanak értekezletet Baróra s ott a teendő lépéseket haladéknélkül határozzák el és így az annyira igazságos és méltányos ügyünk küzdelmére készüljünk elő.

Ezen fejtegetésem, illetve igénytelen soraimban tett kijelentéseim ne feszélyezzen senkit, akik talán kicsinyes önző célokból pártolják Nagyajta székhelynek fentartását, mert egy áldott vidéknek sok ezer lakóján segítünk akkor, ha a természetes központnak érvényesülését segítjük elő.

Sorakozzunk tehát Erdővidék egye-

sítésének zászlója alá s vigyük diadalra ama zászlót, melyre boldogulásunk, fejlődésünk, anyagi és szellemi felvirágzásunk isteni szózata van felírva.

Éljen Erdővidék egyesítése Barót központtal!

Ugy legyen!

Kolumbán Lajos.

VEGYES HIREK.

— *Közigazgatási bizottsági ülés.* Háromszékvármegye közigazgatási ülését november hó 9-én tartotta. Az alispán jelentésében megemlékezett a székely vasutak megnyitásáról, amelyen részt vett. — Az árvászeki elnök bejelenti, hogy a kölesönbe kihelyezett pénzek után több adós a kamatok fizetésével is hátralékban van — ezek ellen eljárást indítványoz. Főállatorvos örvendetes fordulatot jelez a marhaárak emelkedésében és a kereslet fejlődésében; a takarmányinség elébe néző gazdákra ez min. denesetre örvendetes fordulat, ha tartós marad. A bizottsági ülésen a szabadságáról visszatért főispán elnökölt.

— *A baróti műmalom.* Kezdték már javulni az oly rossz színben feltüntetett malom ügye. A birtokosság elnökének gondos utánjárására a miniszter megengedte, hogy az erdőbirtokosság cserefát adjon el adóssága erejéig; ezáltal a malomra fordított adósság törlesztést nyer, s amint a legutóbbi bérbeadás eredménye mutatja, évi 4450 Kor. bérjövödelemre van kilátása, ami bőven fogja a befektetést kamatozni, főleg ha hozzávesszük a fennállása erkölcsi eredményét is. Az eddigi aggodók örvendhetnek az eredménynek.

— *Háromszékvármegye részesedése az államépítészeti hivatalban.* A törvény értelmében a vármegyék két évenként határozzák meg, hogy az államépítészeti hivatalok dologi kiadásaihoz mennyivel járulnak. A főmérnök a legutolsó közigazgatási bizottsági ülésen az 1909. és 1910. évi évekre e részesedést úgy állapította meg, hogy az államépítészeti hivatal az elmúlt évben 923 ügydarabot intézett el a törv. hatóság érdekében, tehát az egész munkaforgalomnak 35%-át. Ennek alapján 4700 koronával kellene évenként a kiadásokhoz járulni. Tekintettel azonban arra, hogy a már 10 évre kidolgozott útfenntartási munka-programm jövő évi része jóváhagyást nyert s ebben az utalap 4200 koronával járul a hivatal fontartásához, kéri tehát ezen összegben a hozzájárulást meghatározni.

A függetlenségi párt válsága. Sajnos, úgy látszik, bekövetkezik, amire a szívós és jól kitanult Bécs várakozott — a függetlenségi és 48-as hatalmas párt felbomlik és nem kell sok idő, a legcsunyább testvér-háborúba keveredik. Három évi szívós aknamunka gyümölcsének mondhatjuk ezt, melynél a gyengéinket jól ismerő Bécs alapos diagnózissal dolgozott. A gonosz hírlapok piszkoló, provokáló, ugrató cikkeinek hatására a párt kiejtette az egységes erőben rejlő előnyeit és az ország kormányzatát, amelyben bizonyosan sokkal többet használt volna a függetlenség ügyének, mint ezentul fog — a kerítésen kívül, személyi torzsalkodásokban. Az ön-

álló bank alapában véve kiesésig és ha az osztrák imperátor elfogadta és visszaállította a nagyvilág előtt a magyar király uralmát, — annak inkább megtehetette volna, hogy az önálló bankkal megnyugtassa a nemzetet. A tagadó álláspont a függetlenségi párt kettőtörésének volt szánva, és végül is hatott. Justh Gyula Makór, Kossuth Ferenc Budapesten sorakoztatták hiveiket. Aggódo lélekkel szemléljük ezen eseményeket, amelyekben örvendetes semmi sincs, de okos sem. Felemlítük, hogy vármegyénk főispánja Kossuthhoz, vagyis a mérsékelt irányhoz csatlakozott. Vele tartanak a képviselők közül dr. Bene István és Brázay Zoltán. Justh táborában láttuk dr. Ferenczy Gézát, Ráth Endrét és Hinléder Fels Ernőt. Udvarhely megye főispánja szintén Kossuth mellé állott. Ebben a meghasonlásban semmi örömünk sincs és elítéljük a pártszakadást. A képviselő urak, mielőtt beadnák a válópórt, szíveleljék meg Apponyi Albert igazán klasszikus beszédét, amelyet a híres vacsorán elmondott s mely a mai politikai helyzet remek jellemzése. Bizony mihelyt a program megvalósítása már csak részekre terjed ki, — ott már az igaz elvűség fölött vitatkozni, civódni — meddő dolog. Az már ízlés dolga.

— *Málnási körorvosi állás.* Köztudomásu, hogy a málnási körorvosi állást 5 év óta betölteni nem lehetett, mivel Málnásfürdő közbirtokossága külön fürdőorvosi állást szervezett és a közigazgatási bíróság döntésével, ahová ez a határozat felfolyamodás folytán jutott — a közbirtokosság törvényszerűen maradhatott ki a körorvosi kötelekből. A fizetés csekélysége miatt pályázó nem jelentkezett. Az alispán előterjesztést tett a közigazgatási bizottsághoz, hogy a belügyminiszterhez intézzen fölterjesztést a fizetés kiegészítése iránt. Öt község, több gyár van orvos nélkül s közelben sincs oly állomás, ahonnan e községek orvosi segélyben kellő időben részesülhetnének. Az alispán óhaja még ez évben a pályázatot jobb javadalmazás alapján kihirdetni.

— *Székelyek a népiparért.* Székelyudvarhelyen Ugron Ákos főispán kez-

deményezésére „Első Székely Háziipari Szövetkezet“ név alatt egy a házi- és népipart kultiváló, annak fejlesztését s ezáltal a népnek kenyérhez juttatását célzó szövetkezet alakult, Udvarhely s más erdélyi megyék társadalma vezetőinek buzgó támogatásával és vállvetett munkájával. A szövetkezet célja a népnek közgazdasági és népesedési fejlődését előmozdítani, ezáltal a kivándorlástól visszatartani, takarékosagra szoktatni. A szövetkezet e célból egyes helyeken tanfolyamokat tart, melyeknek hallgatóit a háziipar különféle ágaiban képezi ki s ezáltal foglalkozáshoz, keresethez juttatja, miután gondoskodik aztán az előállított termék piacáról, értékesítéséről is. E közhasznú akció országos szervezése most van folyamatban. Tordán is most folyik a szervezés munkája.

— *Ujabb telepítések.* A földmívelésügyi miniszter ismét két új telepítést kezdett meg, illetőleg hozott a megvalósulás stádiumába. Valealunga és Déva ezek az új telepek, melyeken kívül ez évben nagyjelentőségű telepítési munkát volt Nevimesa, Bálinez és Mosnicza megnagyobbítása is. A telepes házak építése mindezen helyeken már folyamatban van. Valealungán 50, Nerincsen 35, Déván 33, Mosnicán 40 és Bálinecon 9 ház készül. Az építkezések ez időszerinti állása folytán ez évben még csak Déván lehetett befogadni a kizárólag bukovinai csángó telepeseket, a jövő év folyamán azonban a többi telephelyek betöltése is aktuálisvá válik. Mind e telepeken iskolák, tanítói lakások és kisdődövodák felállításáról is gondoskodott a miniszter s mihelyt a viszonyok megengedik, templomok, kápolnák építésére kerül a sor s pár év alatt a nemzetiségi lakta területeken ismét megszorodik a tiszta magyar községek száma.

— *Sajtópör a „Comain“ miatt.* Fürst Zsigmond dr. orvos Wettenstein József dr.-t és az általa feltalált Comain nevű szert az utóbbi időkben lapjában folytonosan támadja. Minthogy ezek a támadások messze túlmentek az objektív kritika határain és valóságos utcai hang személyeskedéssé fajultak, Wetten-

stein József dr. Fürst Zsigmond dr. ellen Désy Géza dr. fővárosi ügyvéd utján a sajtópert megindította és megindította a sajtópert mindazon lapok ellen is, amelyek Fürst Zsigmond dr. támadásainak helyet adtak. Egyébiránt, dacára a folytonos zaklatásoknak, melyeknek úgy Wettenstein József dr., mint tudóvész elleni széruma, a Comain vannak kitéve, a Wettenstein-Ambulatórium új, teljesen modern berendezésű rendelő helyiségében (Budapest VI., Bulyovszky-utca 5. sz.) egész nap zavartalanul folytak a szérum-oltások. A józan közönséget nevetséges nyilatkozatokkal s egyéb az orvosi éthikával homlokegyenest ellenkező eljárásokkal nem lehet eltéríteni attól, hogy betegsége ellen a gyógyulást ott keresse, ahol az tényleg kínálkozik is részére.

IRODALOM.

— *Aktuális Könyvtár* cím alatt nagyszabásu, teljesen eredeti irodalmi vállalkozás indult meg Budapesten, mely egy még egészen új, eddig ismeretlen téren nyit ösvényt. Egy sajtósági irodalmi műfajt teremt meg. Beleveszi az irodalomba művészi eszközökkel dolgozó aktualitás hatalmas erejét.

Az első kötet Godányi Zoltán nagystilű munkája: „Repülőgépen az északi sarkra“, amelyben fantasztikus színben ecseteli az 50 év múlva történendő eseményeket. Az ő regényében a repülőgép már olyan közismert fogalom, mint ma a vasút vagy az automobil. A könyv ára 1 K 50 f.

„Kacagó szélhámosok“ a címe a második füzetnek, melyet a kitünő író Cholnoky Viktor irt. Két nagystilű tolvajcsinny beszél el szellemes, humoros modorban s felemlíti benne a rendőrség legutóbbi baklövését, a postatolvajok esetét is. Ennek ára 20 fillér.

Mindkét kötet az Aktuális Könyvtár kiadóhivatalában Budapesten (IV., Veres Pálné-utca 16.) kapható.

Felelős szerkesztő: Hoffmann Géza.

Laptulajdonos:

az »Erdővidéki Hírlap« szerkesztő-bizottsága.

Kiadó: Rozsondai János.

KOVALD PÉTER ÉS FIA

cs. és kir. szab.

kelme- és szőrmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár, Budapest, VII., Szövetség-utca 37. sz.

megbízói kényelmét szem előtt tartva, elhatározta, hogy minden tekintélyes vidéki városban képviselőt létesít és ezáltal módot nyújt a n. é. közönségnek arra, hogy cégét — a csomagolás és postaköltségek mellőzésével — közvetlenül fölkereshesse. Ennélfogva Erdővidék részére

Tóth István (szabómester) Baróton

vette át a képviselőt és a gyár rendes áraiban vállalja az ury-, női- és gyermek-öltönyök, diszító- és butorszövetek, függönyök, kézimunkák, szőnyegek, csipke- és végárak, szőrmék stb.

vegytisztítását és festését

ugyszintén ágytollak tisztítását és fehérneműk mosását is.

A n. é. közönséget biztosítva kifogástalan munkájáról és mindenkor méltányos árairól — szíves jóindulatába és figyelmébe ajánlja a képviselőt és számos megbízást kér a

KOVALD PÉTER és FIA cég.

WESTINGHOUSE.

Eros.

Szilárd.

Tartós.

Izléses.

Nesztelen.

Gyors.

Hegymászó.

Olcso üzemű.

Utíró.

Szagtalan.

Elegáns.

Gyár: ARADON,

Garage és javítóműhely:

BUDAPEST, IX. kerület, Páva-utca 10. szám alatt.

Iroda és kiállítási mintaterem:

Budapest, IV. k., Kigyó-tér 1. sz. (királyi bérpalota).

Hazai utviszonyoknak megfelelő

AUTOMOBILOK

Turakocsik:

30 HP cardanhajtással, 35-40 HP lánchajtással, 40 HP. lánchajtással, lánctakaróval, 40 HP cardanhajtással. Gyártás alatt 15 HP 4 hengerű cardanos fiakker és kiránduló-kocsi.

Teherkocsik és autobusok:

30 HP lánchajtással, lánctakaróval, 4 tonna hasznos súlyra, vagy 40 személyre.

Automobil-alkatrészek, lámpák stb.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS:

Budapest, Kigyó-tér 1.

Telefon 168-43.

— 0 — Képviselek kerestetnek. — 0 —

Szám 1442. - 1909.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Ágostonfalva község előjárósága közhírré teszi, hogy a községi koresmát az 1910. évi április hó 24.-től kezdve 3 (három) egymásután következő évre, a folyó 1909. évi november hó 27.-én d. e. 9 órakor nyilvános szóbeli árverésen Ágostonfalva község hivatalos helyiségében bérbe adja.

Kikiáltási ár egy évi bérletben 600 Korona, ennek 10%-a bánatpénzül előre leteendő.

Az árverési feltételek a községi irodában a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Ágostonfalva, 1909. november 1.

Az előjáróság.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Pártoljunk a HAZAI kereskedelmet!

SZÉN-, KOKSZ-, BRIKET-, KOVÁCSZÉN- és antracit-fogyasztók,
gazdák, gyáriépek, koreskedők, intézetek, — mielőtt szükségletüket fedezik, — bizalommal forduljanak

RADNAY KÁROLY céghez
BUDAPEST, Váci-körút 78. sz.

Sürgőnyeim: ANTRACIT, BUDAPEST.

Ismeretlenben telefonon 164.
Legkiválóbb minőségű, külföldi cégek, összes ipari, gazdasági és hazi célokra.
Gőzszállításra és esővízre rendelkezésel ké-sőbbi szállításon már most felvett kérvény.

POLLITZER-féle
sérvambulatórium

nyilvános orvosi rendelő intézet
sérvbajosok, ferdénadtek és amputáltak részére.

BUDAPEST, Kossuth Lajos-utca 8. sz.

Az intézet szakorvosa bármikor teljesen díjtalanul rendelkezésére áll.
Az orvosi vizsgálat igénybevétele vásárlásra nem kötelező.

Orvosi ellenőrzés! Egyéni, speciális kezelés! Olcsó árak!
Szabadalmazott sérvhátók már 5 K.-tól kaphatók.

Vidéki rendelések az intézet szakorvosa által lelkülméretesen felvizsgálatnak s pontosan és legnagyobb titoktartás mellett eszközöltemek.

HYGIENIKUS CEKKEK a legfinomabb minőségűben, orvosilag ajánlva. Feltétlenül megbízhatóak. Tiszta 2-16 korona.

Ugyanott most jelent meg: »Az ember egészsége« című orvosi mű, mely kizárólag a sérvbajjal, annak ellenszereivel és kezelésével foglalkozik. E munkát bármikor díjtalanul és zárt borítékban kelti meg az intézet igazgatósága.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal.

Eredeti svéd gyártmányu

Bolinders nyersolaj-motórok és lokomobílek.
LEGOLCSÓBB ÜZEM
MÁR KIS MÓTOROKNÁL IS.

Különb. 12 HP motoroktól 3000 munkára :
Bolinders nyersolaj-motornál nyersolajra 1250 korona.
Benzinmotornál adamentos benzinnel ca. 2500 K.
Gőzgepészetre és fűtőre ca. 3000 K.

Tehát a Bolinders motor ára teljesen kifizetődik az elert megtakarításban: ca. 4/5 év alatt benzinmotorral szemben. ca. 3 1/2 év alatt gőzgeppel szemben. Pénzügy-óri ellenőrzés nincsen. Kezeléshez nem kell gépsz. Könnyen kicserélhető alkatrészek. Gyers üzembhelyezés.

Robbanás nyersolajnál kizárva. Csakoly hűtővízfogyasztás. Önműködő központi kenés. Legjobb hajtóerő **BÁRMELY ÜZEMREHEZ.** Nyersolaj-lokomobílokat cséplőgépekkel is szállítunk. Referenciákkal, szakszerű felvilágosításokkal, ismertető prospektusokkal, és ajánlatokkal díjmentesen szolgálunk.

Motor-osztály. **SCHVARCZ JÓZSEF és TÁRSA**
gépraktár és műszaki iroda.
BUDAPEST, Váci-körút 26. Távirateim: USZÓ, Budapest.

BOHN M. és TÁRSAI
NAGYKIKINDA és ZSOMBOLYA.

Legrégibb, legnagyobb és legjobb telep e szakmában Ausztria-Magyarországon a

BOHN-féle téglagyárak
Nagykikindán és Zsombolyán.
Alapítottott: 1864. — Legelőkelőbb referenciák.

50 millió évi gyártás
a cs. és kir. szab. Bohn-féle biztonsági átfedő cserepekből.

VASOXYD természetes vörös színben vagy kátrányozva.
GYÁRTMÁNYOK: Bohn-féle szabadalmazott biztonsági átfedő-cserepek. Legolcsóbb, legsebb tetőzet.

Képes árjegyzék és minták kíváncsra ingyen és bérn. nve.

Nagykikindai gyártmány
Bohn-féle szab. biztonsági átfedő-cserep 272 szám.
(874)

Zsombolyai gyártmány.
Szab. biztonsági presett átfedő cserep 288 sz.

